

Motion till riksdagen 2017/18:3433

av **Jonas Jacobsson Gjörtler (M)**

En sexualbrottslagstiftning baserad på frivillighet

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen snarast bör återkomma med förslag i sexualbrottslagstiftningen baserat på frivillighet i enlighet med riksdagens tillkännagivande och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Få saker är så kränkande för en människa som att bli utsatt för sexualbrott. Under 2016 anmälades över 20 000 sexualbrott, varav 6 720 rubricerades som våldtäkt, enligt Brottsförebyggande rådet (Brå). Det är en ökning med 12 procent i jämförelse med 2015.¹ Mörkertalet misstänks dessutom vara stort.

Alliansregeringen genomförde förändringar så att fler fall av sexuella utnyttjanden kom att omfattas av lagstiftningen, vilket var positivt. Det har dock visat sig vara otillräckligt.

Med nuvarande lagstiftning krävs att sexuella handlingar för att betraktas som kriminella utförs med någon form av våld eller hot, att personen tydligt har sagt nej eller att gärningsmannen utnyttjar en person som befinner sig i ett särskilt utsatt läge.

Gränsen mellan straffri och straffbar gärning ska dras vid om deltagandet i en sexuell handling har varit frivilligt eller inte. Detta föreslås bland annat i betänkandet Ett starkare skydd för den sexuella integriteten (SOU 2016:60), som överlämnades i oktober 2016 av 2014 års sexualbrottskommitté. Valet att delta i en sexuell handling måste enligt kommitténs lagförslag ”komma till uttryck för att det ska anses vara frivilligt”. Utgångspunkten är människors självklara rätt till sin egen kropp. Det är i grunden ett bakvänt tankesätt att vi, viken är fallet idag, ska behöva säga nej till något vi inte vill, i stället för att säga ja till något vi önskar. Så fungerar inte lagstiftningen i andra fall, såsom vid exempelvis egendomsbrott (om en person tar min egendom måste

¹ <https://www.bra.se/brott-och-statistik/statistik-utifran-brottstyper/valdtakt-och-sexualbrott.html>.

vederbörande kunna visa att den har gjort det med mitt godkännande) och samma princip borde gälla vid sexualbrott. Rätten till den egna kroppen måste vara minst lika stark som äganderätten. Det handlar om rätten till sexuellt självbestämmande.

En vanlig invändning när det talas om en sexualbrottslagstiftning baserad på frivillighet är att det i domstolsprocesser fortfarande, liksom är fallet idag, kommer att vara svårt att bevisa vem som har sagt vad – ord kommer att stå mot ord. Det är ett korrekt påstående, men är inget argument mot lagen som sådan. Det främsta syftet med lagen är att bidra till förändring av normer och attityder i dessa frågor och därmed i första hand fungera förebyggande.

Det handlar inte heller om omvänd bevisbörda. Det är en grundläggande princip i en rättsstat att åklagaren måste kunna visa, bortom rimligt tvivel, att ett brott har begåtts. Det gäller även med en samtyckesbaserad lagstiftning. Däremot flyttas fokus från att enbart handla om huruvida motparten tydligt sagt nej till att också handla om huruvida en misstänkt gärningsman har försäkrat sig om att frivillighet föreligger. En högst rimlig förändring.

Bland jurister råder oenighet i frågan, men stödet för samtyckeslagstiftning ökar, enligt en undersökning presenterad av Dagens Juridik för ett par år sedan. Bland manliga advokater är motståndarna fortfarande i majoritet, men av de kvinnliga advokaterna är fler för än emot.

Under föregående riksdagsåret valde justitieutskottet i betänkande 2016/17:JuU16 att ställa sig bakom min motion 2016/17:510 om att överväga att införa samtyckesbaserad lagstiftning vid sexualbrott. Riksdagen beslutade då om att rikta ett tillkännagivande till regeringen om att ”riksdagen anser att det krävs en bredare sexualbrottslagstiftning än i dag. Lagstiftningen bör tydligt markera var och ens rätt att själv bestämma om man vill ha sex eller inte”.

En sexualbrottslagstiftning baserad på frivillighet kommer inte att ensam lösa de problem som finns kring sexualbrott idag. Den kommer å andra sidan inte heller att skapa de problem som motståndarna hävdar. Motsvarande lagstiftning finns redan i andra västländer, såsom USA, Storbritannien, Kanada, Australien och Belgien. Normgivningen i sig, tillsammans med bristen på hållbara invändningar, är tillräckliga skäl för att införa en sexualbrottslagstiftning baserad på frivillighet. Regeringen bör därför snarast återkomma med förslag på en lagstiftning baserad på frivillighet vid sexualbrott i enlighet med tidigare riksdagsbeslut.

Jonas Jacobsson Gjörtler (M)